

การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสัตว์ป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส

พินิจ สุวรรณโน, สืบ นาคะเสถียร และคณะ
งานป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บทคัดย่อ

การสำรวจสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส ทำการสำรวจระหว่างเดือนสิงหาคม และกันยายน 2530 ใช้วิธีการสำรวจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการเดินสำรวจการตกด้วยตาข่าย และกรงดักตามแนวสำรวจที่ทำขึ้น 6 แนว ๆ ละ 3 กิโลเมตร เข้าไปในป่าพรุ ขับรถสำรวจตามเส้น และลงเรือสำรวจตามลำคลองสู่โหนดป่าดีและคลองน้ำแบ่ง ทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืนเพื่อสำรวจชนิดของสัตว์ป่า และประเมินความหนาแน่นของประชากรโดย วิธีสำรวจชนิดพรรณไม้ทางถนนรอบป่าพรุที่เป็นพืชอาหารสัตว์ และออกแบบสอบถามการใช้ประโยชน์ด้านสัตว์ป่าและป่าพรุของราษฎรที่อาศัยอยู่โดยรอบป่าพรุ จากการสำรวจพบสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมทั้งสิ้น จำนวน 40 ชนิด มีสัตว์ที่ไม่เคยมีรายงาน การพบในประเทศไทยมาก่อน จำนวน 3 ชนิด คือ ค้างคาวดาฮัต (*Dyacopterus spadiceus*) หนูสิงคโปร์ (*Kattes annadelei*) และนกตบยุงมาเลเซีย (*Eurostopouds temminckii*) สัตว์เลื้อยคลานพบจำนวน 28 ชนิด และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำพบ จำนวน 12 ชนิด เป็นกบชนิดใหม่อยู่ในระหว่างการจำแนกชนิด 1 ชนิด เป็นกบในสกุล Rana sp. ความหนาแน่นของประชากรสัตว์ป่าบางชนิด พบว่า นาคใหญ่เขนเรียบมีความหนาแน่นมากที่สุดจำนวน 33 ตัวต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นกระรอกข้างลายทองแดงและค่างแว่นถิ่นใต้ จำนวน 26 และ 23 ตัว ตามลำดับ สำหรับการกระจายของสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมในป่าพรุ พบว่ามีความชุกชุมในป่าพรุน้ำตื้นรองลงมาได้แก่ ป่าพรุน้ำแห้ง ป่าพรุน้ำลึก และป่าเสม็ด ตามลำดับ พืชอาหารที่สำรวจพบ มีจำนวนทั้งสิ้น 37 ชนิด โดยสัตว์จะกินทั้งผล ดอก และยอดอ่อนของต้นไม้ โดยมีพวกลิง ค่างกระรอก และนกใช้ประโยชน์มากที่สุดในด้านการใช้ประโยชน์ป่าพรุของราษฎรส่วนใหญ่เป็นการดักจับสัตว์น้ำในป่าพรุเพื่อการบริโภค รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงสัตว์และเก็บหาของป่า เช่น การเก็บลูกหลุมพี หวาย และ ผึ้งตามลำดับ และราษฎรมีความเห็นว่าสัตว์ป่ามีปริมาณลดลงจากแต่ก่อน เนื่องจากการทำลายที่อยู่อาศัยโดยการบุกรุกทำลายป่า ไฟไหม้ป่า และการล่าสัตว์

หลักการและเหตุผล

โครงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ป่าในพื้นที่พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส เป็นส่วนหนึ่ง ของโครงการศึกษาภาวะแวดล้อมเพื่อการพัฒนาพื้นที่พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริของอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการสำรวจเป็นเวลา 2 เดือนระหว่างเดือนสิงหาคม และเดือนกันยายน ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจาก กปร.

ป่าพรุ (Peat swamp forest) เป็นสังคมพืชป่าไม้ที่ผลิตใบแบบหนึ่งมีต้นไม้ขนาดใหญ่ยืนต้นนานาชนิดลดหลั่นลงมาเป็นชั้น ๆ ไม้ชั้นบนส่วนใหญ่มีเรือนยอดชิดกันมากบ้างน้อยบ้าง พืชชั้นล่างมีพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ขึ้นหนาแน่น สังคมพืชป่าพรุเกิดอยู่บนพื้นที่ ที่เป็นรูปแอ่งกะทะ ได้รับน้ำจากน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีน้ำจืดแช่ขังอยู่ตลอดปี มีซากพืชและอินทรีย์วัตถุอื่น ๆ ทับถมกันเป็นเวลานาน และไม่ย่อยสลายในฤดูฝนปริมาณน้ำส่วนใหญ่เกิดในพรมักจะเอ่อล้นไหลลงสู่ทะเลหรือแม่น้ำลำคลองที่ต่าง จากป่าบึงน้ำจืด (fresh water swamp forest) ที่ป่าบึงน้ำจืดไม่มีการสะสมซากพืช และอินทรีย์วัตถุอย่างถาวร และได้รับน้ำจืดจากแม่น้ำ

หรือบึงใหญ่ที่เอ่อล้นขึ้นมาท่วมที่ราบเกิดเป็นพื้นที่แฉะ ๆ ตลอดปี พื้นที่ล่างของป่าไม่มีการทับถมของซากพืชอย่างถาวร ส่วนป่าเสม็ดจัดเป็นลักษณะของป่าพรุที่เสื่อมสภาพแล้ว

พรุโต๊ะแดง ในจังหวัดนราธิวาส จัดเป็นป่าพรุธรรมชาติที่แท้จริงผืนสุดท้ายที่เหลืออยู่ในประเทศไทย เป็นแหล่งพันธุกรรมของพันธุ์ไม้หายากหลายชนิด เป็นสังคมพืชที่เป็นเอกภาพ (unique flora) ต่างจากสังคมพืชป่าไม้ชนิดหนึ่ง นอกจากจะประกอบด้วยไม้และของป่าที่อำนวยความสะดวกต่อมวลมนุษย์แล้ว ยังเป็นแหล่งเก็บกักน้ำจืดธรรมชาติขนาดใหญ่ และเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่านานาพันธุ์อันมีลักษณะที่ เฉพาะเจาะจงกว่าป่าประเภทอื่น ลักษณะพรรณไม้ในป่าพรุส่วนใหญ่มีรากแก้วสั้น มีรากแขนงแผ่กว้าง แข็งแรง และส่วนใหญ่มีรากค้ำยัน เช่น ตังหน (*Callophyllum inophyloides*) ยากา (*Blumendendron kurzii*) โคนต้นมักเป็นพูพอนสูงใหญ่ พรรณไม้บางชนิดมีรากหายใจโผล่พ้นระดับผิวดินขึ้นมาในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นแนวตั้งฉากคล้ายหมุดรังวัด ได้แก่ รากอายบ่าว (*Stemonurus malaccensis*) หลุมพี (*Eloiodoxa conferta*) และหวายสะเดา (*Kerthalia grandis*) เป็นต้น รากหายใจที่โผล่พ้นดินขึ้นมาแล้ว หักกลับลงไปคล้ายหัวเข่า ได้แก่ สะเตียว (*Ganua motleyana*) รากหายใจโค้งคล้ายสะพาน เช่น ช้างไห้ (*Neesia altissima*) รากหายใจรูปร่างคล้ายบ่วง เช่น สานแดง (*Herstiddia sp*) หรือรากหายใจที่ต่อกัน คล้ายกระดานคดเคี้ยวไปมา เช่น เทียน (*Dialium patens*) เป็นต้น การที่พรรณไม้ส่วนใหญ่มีลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้สัตว์ป่าที่ปกติเคลื่อนไหวไปตามพื้นที่ดินต้องเคลื่อนที่ไปด้วยความลำบาก สัตว์ป่าที่พบ ตามป่าพรุมักจะเป็นสัตว์ที่กินพืชหรือสัตว์เป็นอาหาร สามารถว่ายน้ำหรือปีนต้นไม้ได้ดี ซึ่งถ้าไม่มีความ สามารถดังกล่าวแล้วก็ยากที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ในป่าพรุ บริเวณโคกที่น้ำท่วมไม่ถึงจะเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าหลายชนิด งานป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงทำการสำรวจสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการอนุรักษ์สัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดงต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

1. อุปกรณ์

- 1.1 กล้องส่องทางไกลขนาดกำลังขยาย 8x10 มิลลิเมตร
- 1.2 ตาข่ายหรือกรงดัก
- 1.3 แอลกอฮอล์ 70%

2. วิธีการ

2.1 สำรวจสัตว์ป่าตามเส้นทางที่ตัดฟันพรุ (โดยการสุ่มเลือกแนวที่จะเป็นตัวแทน) ตามแนวทิศตะวันออก-ตก รวม 6 แนว ๆ ละ 3 กิโลเมตร เส้นทางในป่าเสม็ด 1 แนว เส้นทางตามถนนรอบพรุ และเส้นทางน้ำตามคลองบางนรา คลองสุไหงปาดี และคลองชลประทาน คิดเป็นพื้นที่สำรวจร้อยละ 0.5 ของพื้นที่ทั้งหมด วิธีการสำรวจโดยการเดินตามเส้นทางและลงเรือตามลำคลองโดยใช้กล้องส่องทางไกลขนาดกำลังขยาย 8x10 มิลลิเมตร จำแนกชนิดสัตว์ที่พบโดยตรง สำรวจทางอ้อมโดยการฟังเสียง สังเกต รอยเท้า กองมูล รอยขีดข่วนต้นไม้ และซากของสัตว์ป่า และการสำรวจโดยรถยนต์ตามเส้นทางที่ตัดผ่าน พื้นที่โดยรอบป่าพรุ ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

2.2 สำรวจโดยใช้ตาข่ายหรือกรงดักมีเหยื่อล่อทำการดักตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อวิเคราะห์ชนิดของสัตว์ที่ดักได้แล้วก็ปล่อยกลับไป สำหรับสัตว์ชนิดที่พบใหม่หรือวิญญูชนิดยากก็อาจ จะเลือกตัวอย่างที่สมบูรณ์ 1-2 ตัวอย่างดองในแอลกอฮอล์ 70% หรือสตัฟฟ์ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ต่อไปกรณีของสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกและสัตว์เลื้อยคลานใช้วิธีจับด้วยมือแล้วเลือกตัวอย่างดองในแอลกอฮอล์ 70% เพื่อนำไปวิญญูต่อไป

2.3 สํารวจปริมาณของสัตว์ป่าบางชนิดโดยวิธี Line transect ตามแนวทั้ง 6 แนว ที่ทำขึ้นในป่าพรุ โดยใช้การคำนวณจากสูตรของ Burnham และคณะ (1980)

$$N = \frac{n \times A}{2 \times l \times w}$$

เมื่อ N = ความหนาแน่นของประชากรสัตว์ป่าในพื้นที่ 1 ตร.กม.

A = พื้นที่พรุทั้งหมด (83.80 กม.² = 52,375 ไร่)

n = จำนวนตัวสัตว์ที่สำรวจพบ

l = ความยาว transect รวมทุก line

w = ระยะห่างของสัตว์ระหว่างตัวที่ไกลสุดกับค่าเฉลี่ยของสัตว์ที่พบทุกตัว

$$= \frac{\hat{x} - \bar{x}}{2} + \bar{x}$$

Transect $\hat{x}$ = ระยะตั้งฉากของตัวสัตว์ที่ไกลสุด

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของระยะตั้งฉากตัวสัตว์ที่พบทุกตัว

2.4 สํารวจชนิดพืชอาหารสัตว์ทำโดยการเดินตามเส้นทางที่ตัดผ่านพรุสังเกตดูชนิดพรรณไม้ที่สัตว์กินเป็นอาหารระหว่างการเดินสำรวจ พร้อมทั้งดูร่องรอยการกิน และการใช้ประโยชน์ของสัตว์ ที่ผ่านมาตลอดจนสอบถามชาวบ้านที่เคยเข้ามาเก็บหาของป่าในบริเวณป่าพรุ แล้วตรวจสอบชื่อพรรณไม้ตามชื่อพื้นเมือง และสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านพรรณไม้

2.5 สํารวจการใช้ประโยชน์จากป่าไม้และของป่าของราษฎรโดยรอบป่าพรุ โดยการออกแบบสอบถามแล้วไปสัมภาษณ์ราษฎรในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบถึงความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากป่าพรุ

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. การสำรวจพบชนิดสัตว์ป่า

1.1 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมพบทั้งสิ้น 40 ชนิด เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่จำแนกจากการพบเห็นโดยตรงจำนวน 18 ชนิด จากการดักจับด้วยกรงและตาข่าย จำนวน 17 ชนิด จากรอยเท้าและเสียงร้อง จำนวน 1 ชนิด จากการสังเกตกองมูล จำนวน 1 ชนิด และจากการสอบถาม จำนวน 7 ชนิด จากปริมาณและความถี่ของชนิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สำรวจพบในครั้งนี้ สามารถจัดสถานภาพของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดงได้ดังนี้

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีปริมาณมาก (A) มีจำนวน 5 ชนิด

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีปริมาณปานกลาง (M) มีจำนวน 20 ชนิด

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีปริมาณน้อย (F) มีจำนวน 7 ชนิด

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ทราบชนิดแน่ชัด (R) มีจำนวน 4 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นสัตว์ที่ไม่เคยมีรายงานการพบในประเทศไทยมาก่อน 2 ชนิด ได้แก่ ค้างคาวดาวยัด (*Dyacopterus spadiceus*) และหนูสิงคโปร์ (*Rattus annadalei*)

1.2 สัตว์จำพวกนกพบทั้งสิ้น จำนวน 197 ชนิด เป็นนกที่จำแนกจากการพบเห็นโดยตรงจำนวน 178 ชนิด จากการดักจับด้วยตาข่าย จำนวน 47 ชนิด และจากการฟังเสียงร้อง จำนวน 4 ชนิด จากปริมาณและความถี่ของชนิดนกที่สำรวจพบสามารถจัดสถานภาพของนกในบริเวณป่าพรุได้ดังนี้

นกที่พบมีปริมาณมาก (A)	มีจำนวน 26 ชนิด
นกที่พบมีปริมาณปานกลาง (M)	มีจำนวน 124 ชนิด
นกที่พบมีปริมาณน้อย (P)	มีจำนวน 44 ชนิด
นกที่พบเห็นได้ยาก (R)	มีจำนวน 3 ชนิด

จากการจำแนกสภาพพื้นที่ในป่าพรุและพื้นที่โดยรอบสามารถตรวจพบนกในบริเวณต่าง ๆ ได้ดังนี้

บริเวณที่เป็นป่าพรุน้ำขังและบริเวณที่เป็นป่าพรุน้ำแห้ง	พบนกจำนวน 108 ชนิด
บริเวณที่เป็นป่าเสม็ด	พบนกจำนวน 68 ชนิด
บริเวณที่เป็นทุ่งจุดและป่าเสื่อมโทรม	พบนกจำนวน 27 ชนิด
บริเวณทุ่งนา	พบนกจำนวน 23 ชนิด
บริเวณสวนยาง	พบนกจำนวน 12 ชนิด
บริเวณลำคลอง	พบนกจำนวน 47 ชนิด
บริเวณบ้านเรือน	พบนกจำนวน 38 ชนิด

เมื่อตรวจสอบเอกสารจากรายงานการสำรวจนกในประเทศไทย สามารถจัดกลุ่มนกที่สำรวจพบในป่าพรุโต๊ะแดงครั้งนี้ได้ 3 กลุ่ม คือ

1) นกที่พบใหม่ในประเทศไทย (new record) พบ 2 ชนิด ได้แก่

นกตบยุงหางยาวมาเลเซีย (*Eurostopa temminckii*)

นกกาขี้นหางแดง (*Copsychus pyrrhopus*)

2) นกที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในบริเวณป่าต้างซึ่งพบนกชนิดนี้เฉพาะในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดงเท่านั้น

พบ 2 ชนิด ได้แก่

นกเค้าแดง (*Otus rufescens*)

นกกินแมลงป่าหัวคิ้ว (*Malacopteron affine*)

3. นกที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ (New local record)

นกหัวโตเล็กขาเหลือง (*Charadrius dubius*)

นกทะเลขาแดงธรรมดา (*Tringa totanus*)

นกกินปลีแดง (*Apus pacificus*)

นกกาฝากอกแดง (*Aethopyga mystacalis*)

นกอีลุ้มชันขาวแดง (*Rallina fasciata*)

นกยางดำ (*Dupeter flavicollis*)

นกตะกรุม (*Leptoptilos javanicus*)

เหยี่ยวนกเขาชिरา (*Aceipitor badius*)

นกชายเลนน้ำจืด (*Tringa glareola*)

นกเคาดิน (*Actilis hypoleucos*)

นกแอนทิงใหญ่ (*Glareola pratincola*)

นกมูม (*Ducula badius*)

นกแสกแดง (*Phodius badius*)

นกตบยุงหยาวยาวมาเลเซีย (*Eurostopodius temminckii*)

นกจาบคาเล็ก (*Merops leschenauti*)

นกหัวขวานป่าไผ่ปัสไฟ (*Gecinulus viridis*)

นกนางแอ่นใหญ่หัวตาขาว (*Hirundapur gigantius*)
นกกระจอยป่าโกงกาง (*Gerygona fusca*)
นกกระจับหัวแดง (*Orthotomus sutorius*)
นกกระจับภูเขาท้องเหลือง (*Prinia flaviventris*)
นกจับแมลงดำเหลืองแถบปากขาว (*Ficedula narcissina*)
นกอีแพรดดอกกลาย (*Rhipidura perlata*)
นกกาฝากอกเพลิง (*Dicaeum ignipectus*)
นกกะตึดตะโพกขาว (*Lonchura leucogaster*)

1.3 สัตว์เลื้อยคลานที่สำรวจพบทั้งสิ้น จำนวน 28 ชนิด เป็นสัตว์เลื้อยคลานที่จำแนกจากการพบเห็นโดยตรง จำนวน 9 ชนิด โดยการดักจับ จำนวน 15 ชนิด และจากการสอบถาม จำนวน 6 ชนิด จากปริมาณและความถี่ของสัตว์เลื้อยคลานสามารถจัดสถานภาพของสัตว์เลื้อยคลานในป่าพรุได้ดังนี้

สัตว์เลื้อยคลานที่พบมีปริมาณมาก (A) จำนวน 1 ชนิด
สัตว์เลื้อยคลานที่พบมีปริมาณปานกลาง (M) จำนวน 19 ชนิด
สัตว์เลื้อยคลานที่พบมีปริมาณน้อย (F) จำนวน 3 ชนิด
สัตว์เลื้อยคลานที่ไม่ทราบปริมาณที่แน่นอน จำนวน 5 ชนิด

1.4 สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกที่สำรวจพบทั้งสิ้นจำนวน 12 ชนิด เป็นสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกที่จำแนกจากการพบเห็นโดยตรง จำนวน 9 ชนิด และโดยการดักจับ จำนวน 4 ชนิด โดยเป็นกบชนิดใหม่อยู่ในระหว่างการจำแนกชนิด จำนวน 1 ชนิด เป็นกบในสกุล *Rana* sp. จากปริมาณและความถี่ของสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกสามารถจัดสถานภาพของสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกที่พบในบริเวณป่าพรุได้ดังนี้

สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกที่พบมีปริมาณมาก (A) จำนวน 2 ชนิด
สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกที่พบมีปริมาณปานกลาง (M) จำนวน 10 ชนิด

การสอบถามในด้านการใช้ประโยชน์จากป่าไม้และของป่าพบว่า การใช้ประโยชน์จากป่าไม้จะใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยเป็นสวนมาก สวนในด้านอื่น ๆ อาทิ เช่น การทำรั้วบ้าน การทำคอกสัตว์จะใช้ในส่วนที่เหลือจากการสร้างที่อยู่อาศัย สำหรับการใช้ประโยชน์จากป่าไม้เพื่อการดำรงชีพโดยตรง โดยการทำฟืน ถ่าน จะมีปริมาณที่ไม่มากนัก (12.1%) แต่หากใช้ประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวต่อเนื่องไปในระยะเวลานานอาจมีผลกระทบต่อนิเวศของป่าพรุได้ ในด้านการใช้ประโยชน์จากป่า เช่น การเก็บลูกหลุมพี หวายฝั่ง สามารถกระทำได้เป็นครั้งคราว คือประมาณ 2-3 เดือนต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติเป็นตัวกำหนด

ปริมาณสัตว์ป่าตามความคิดเห็นของราษฎรมีความขัดแย้งกันในด้านที่เพิ่มขึ้นและลดลงทั้งนี้อาจจะเป็นผลมาจากศาสนา สภาพพื้นที่ และสภาพเศรษฐกิจของราษฎรที่แตกต่างกันไป ซึ่งสาเหตุในการทำให้สัตว์ป่าลดลงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ การทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ซึ่งประกอบไปด้วยการบุกรุกทำลายป่า ไฟไหม้ป่า ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้สัตว์ป่าลดปริมาณลง

หมายเหตุ ผลการทดลองวิจัยโดยละเอียด คนได้จากหนังสือ “การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสัตว์ป่าในป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้

2. การศึกษาสำรวจปริมาณและความหนาแน่นของสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง

2.1 ความหนาแน่นของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ นากใหญ่ขนเรียบ กระรอกข้างลายทองแดง ค่างแว่นถิ่นใต้ กระรอกหางมาเล็ก ลิงแสม ช่าง หมูขอ กระรอกสามสี และ พญากระรอกเหลือง พบว่า นากมีความหนาแน่นมากที่สุดมีจำนวนถึง 33 ตัว ในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร

รองลงมาได้แก่ กระรอกข้างลายทองแดง จำนวน 26 ตัว ค่างแว่นถิ่นใต้ 23 ตัว กระรอกหางม้าเล็ก 20 ตัว และสัตว์ชนิดอื่นมีจำนวนน้อยลงตามลำดับ

2.2 การกระจายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในสภาพพื้นที่ป่าพรุจะมีความชุกชุมแตกต่างกัน โดยแบ่งสภาพพื้นที่ (habitat) เป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ โคกดิน ป่าเสม็ด ป่าจุด พรุน้ำแห้ง พรุน้ำตื้น และพรุน้ำลึก พบว่าในจำนวนสัตว์ที่สำรวจ 9 ชนิด ได้แก่ นากใหญ่ขนเรียบ กระรอกข้างลายทองแดง ค่างแว่นถิ่นใต้ กระรอกหางม้าเล็ก ลิงแสม บ่าง หมีขอ กระรอกสามสี และพญากระรอกเหลืองจะมีการกระจายใน habitat ที่แตกต่างกัน โดยจะพบสัตว์ชุกชุมในบริเวณป่าพรุน้ำตื้น ป่าพรุน้ำแห้งและป่าพรุน้ำลึกตามลำดับ การกระจายของสัตว์แต่ละชนิด

3. การสำรวจพรรณไม้ที่เป็นพืชอาหารสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง

จากการสำรวจพรรณไม้ที่เป็นพืชอาหารสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดงพบพรรณไม้ที่เป็นพืชอาหารสัตว์ป่า จำนวน 37 ชนิด จำแนกเป็นพรรณไม้ที่สัตว์ปากินยอดอ่อนเป็นอาหารมีจำนวน 5 ชนิด พรรณไม้ที่สัตว์ปากินดอกไม้เป็นอาหาร 6 ชนิด และเป็นพรรณไม้ที่สัตว์ปากินผลเป็นอาหาร 37 ชนิด

4. ข้อมูลขั้นพื้นฐานในการสอบถามราษฎรที่อาศัยอยู่โดยรอบพรุ

จากการสอบถามราษฎรที่อาศัยอยู่โดยรอบพรุ ปรากฏว่าราษฎรสวนมาก (100%) ได้รับประโยชน์จากไม้ป่าพรุในด้านการดำรงชีพและเพิ่มรายได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับป่าไม้และสัตว์ป่า ด้านการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าพรุจะเห็นได้ว่าราษฎรใช้ป่าพรุทางดานกสิกรรม ในด้านการเลี้ยงสัตว์เป็นจำนวนมาก (46.5%) สำหรับการในพื้นที่เพื่อใช้ในการทำนา การทำสวน การทำไร่ จะน้อยลงไปตามลำดับ ในการประกอบกิจกรรมจะได้รับความเสียหายจากการทำลายของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่โดยรอบและภายในป่าพรุเป็นประจำ ซึ่งการทำลายพืชผลและสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ นั้น จะเป็นข้อชี้ให้เห็นว่าสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่โดยรอบและภายในป่าพรุมีปริมาณชุกชุม แม้ว่าสัตว์ป่าทำลายพืชผลของราษฎรเป็นประจำก็ตาม ทว่าราษฎรยังใช้ประโยชน์จากป่าพรุได้โดยการจับสัตว์น้ำต่าง ๆ เพื่อการบริโภค (96.6%) จะมีปริมาณที่น้อยมากที่เหลือจากการบริโภคนำไปจำหน่าย

สรุป

จากการสำรวจสัตว์ป่าในบริเวณป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาสพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทั้งสิ้นจำนวน 40 ชนิด มีสัตว์ที่ไม่เคยมีรายงาน การพบในประเทศไทยมาก่อน จำนวน 3 ชนิด คือ ค้างคาวดาฮัต (*Dyacopterus spadiceus*) หนูสิงคโปร์ (*Kattes annadelei*) และนกกตบยูงมาเลเซีย (*Eurostopouds temminckii*) สัตว์เลื้อยคลานพบจำนวน 28 ชนิด และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำพบ จำนวน 12 ชนิด เป็นกบชนิดใหม่อยู่ในระหว่างการจำแนกชนิด 1 ชนิด เป็นกบในสกุล *Rana* sp. ความหนาแน่นของประชากรสัตว์ป่าบางชนิด พบว่า นากใหญ่ขนเรียบมีความหนาแน่นมากที่สุดจำนวน 33 ตัวต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร รองลงมา เป็นกระรอกข้างลายทองแดงและค่างแว่นถิ่นใต้ จำนวน 26 และ 23 ตัว ตามลำดับ สำหรับการกระจายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในป่าพรุ พบว่ามีความชุกชุมในป่าพรุน้ำตื้นรองลงมาได้แก่ ป่าพรุน้ำแห้ง ป่าพรุน้ำลึก และป่าเสม็ด ตามลำดับ พืชอาหารที่สำรวจพบ มีจำนวนทั้งสิ้น 37 ชนิด โดยสัตว์จะกินทั้งผล ดอก และยอดอ่อนของต้นไม้ โดยมีพวกลิง ค่าง กระรอก และนกใช้ประโยชน์มากที่สุด ในด้านการใช้ประโยชน์ป่าพรุของราษฎรส่วนใหญ่เป็นการดักจับสัตว์น้ำในป่าพรุเพื่อการบริโภค รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงสัตว์และเก็บหาของป่า เช่น การเก็บลูกหลุมพี หวาย และ ผึ้งตามลำดับ และราษฎรมีความเห็นว่าสัตว์ป่ามีปริมาณลดลงจากแต่ก่อนเนื่องจากการทำลายที่อยู่อาศัยโดยการบุกรุกทำลายป่า ไฟไหม้ป่า และการล่าสัตว์

เอกสารอ้างอิง

- โครงการแบบวิจัยการทำฟาร์ม 2524 คู่มือการประเมินสภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ธวัชชัย สันติสุข, เต็ม สมิตินันทน์ และ Warren Y. Brockelman. 2528. การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศใน
แง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (ฉบับพิเศษ) สยามสมาคม แผนกธรรมชาติวิทยา กรุงเทพมหานคร.
126 หน้า
- Bain. J.R. and S.R. Humphrey. + 1980. A Profile of the Endangered Species of Thailand.
Report No 4 office of Ecological Services. Florida State Museum.
- Berry, P.Y. 1975 The amphibian fauna of peninsular Malaysia. Tropical press, Kuala Lumpur.
130 p.
- Boulenger, G.A. 1912 A vertebrate fauna of the Malay Peninsula from the isthmus of Kra to
Singapore including the adjacent islands. Reptilia and Batrachia. Taylor & Francis,
London. 294 p.
- Charen, F.N. 1939. The Birds of the Malay Peninsula. H.F. & G. Witherby Ltd. London 485 p
- Chawalit Niyomdham. 1986. A List of Flowering Plants in the Swamp Area of Peninsular
Thailand. Thai For. Bull. 16 : 211-229.
- De Rooij, Nelly. 1917. The reptiles of the Indo-Australian archipelago. II Ophidia. E.J. Brill Ltd.,
Leiden.
- Glenister, A.G. 1955. The Birds of the Malay Peninsula Singapore and Penang. Oxford Univ.
Press. London. 282 p.
- King B., M. Woodcock and E.C Dickinson 1975. A Field Guide to the Birds of South-East Asia.
Collins St. James' Place, London. 480 p.
- Lekagul, B. and E.W. Cronin Jr. 1974. Bird Guide of Thailand. Kurusapa Ladprao Press,
Nangkok. 316 p.
- Kekagul, B. and J.A. McNeely. 1977 Mammals of Thailand. Kurusapha Ladproa Press. 758 p.
- Medway, L. 1969 The Wild Mammals of Malaya and offshore Islands including Singapore.
Oxford University Press, London. 127 p.
- Medway, L and D.R. Wells. 1976 The Birds of the Malay Peninsula. H.F. & G. Witherby Ltd.
and Penerbit Univ. Malaya. Kuala Lumpur. 448.
- National Research Council. 1981. Techniques for the study of Primate population Ecology.
National Academy Press, Washington, D.C. 232 p.
- Nutaphand, Wirot. 1979. The Turtles of Thailand. Mitbhadumg Press. Bangkok. 222 p.
- Taylor, E.H 1962. The Amphibian Fauna of Thailand. Univ. of Kansas Sci. Bull. 43 (8)
: 265 -599.
- Taylor, E.H. 1965. The Lizards of Thailand Univ. of Kansas Sci. Bull. 44(14) : 687-1076.
- Taylor, E.H. 1970. The Turtle and Crocodiles of Thailand and Adjacent water. Univ. of Kansas
Sci. Bull. 49(3) : 87-179.

Smith, M.A. 1931. The Fauna of British India, including Ceylon and Burma. Reptile and Amphibia. vol I Taylor & Francis, London. 185 p.